

**Ελληνική μνημειακή
ζωγραφική**

Δ. Πλάντζος

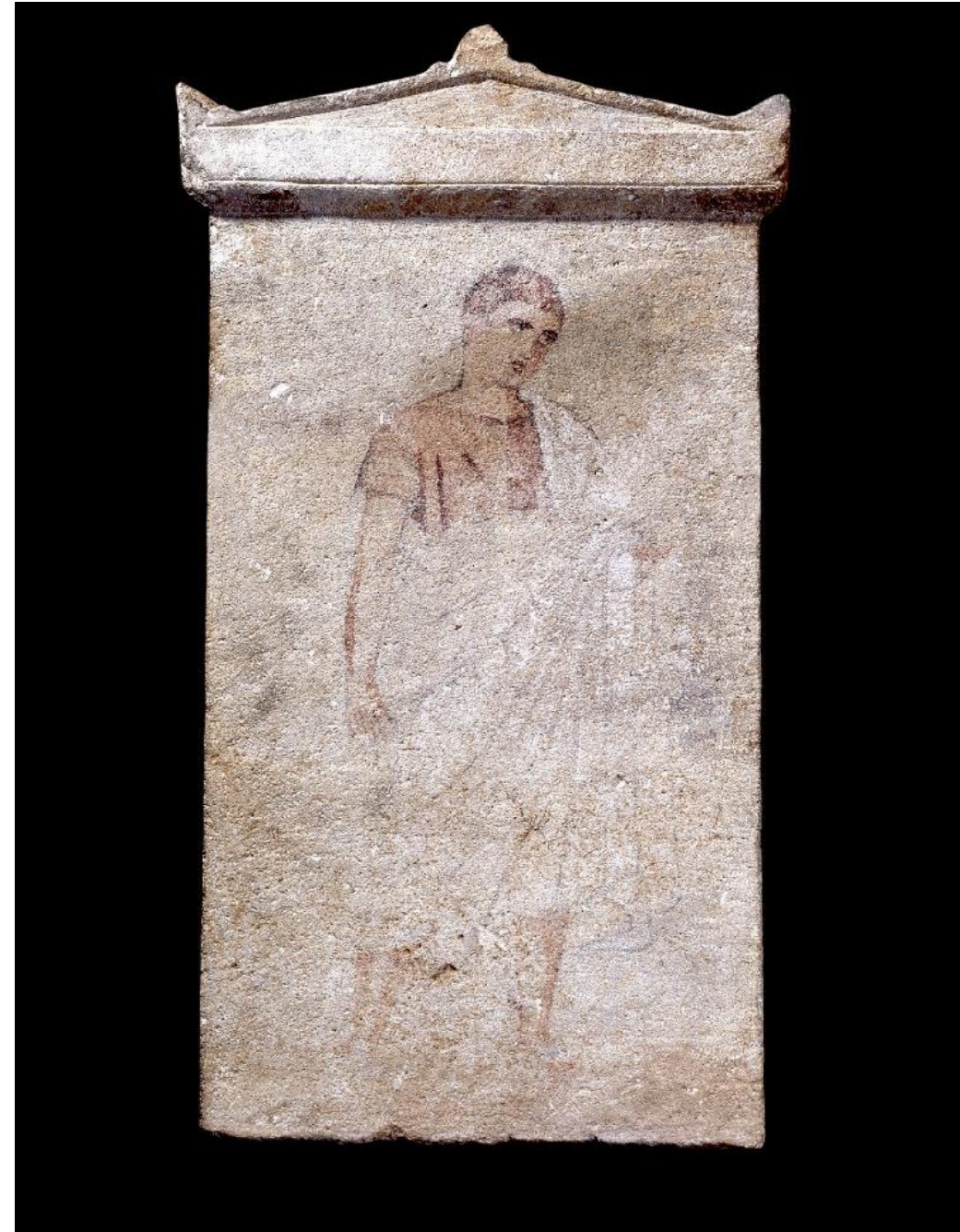
Διάρθρωση μαθημάτων

1. Εισαγωγικά (12/3)
2. Πηγές και μεθοδολογία (12/3)
3. Υλικά και τεχνικές (19/3)
4. Η μνημειακή ζωγραφική στην Ελλάδα της Εποχής του Χαλκού (19/3)
5. Πρώιμη ελληνική ζωγραφική, 7ος-6ος αι. π.Χ. (26/3)
6. Μνημειακή ζωγραφική και αρχαιομετρική έρευνα [Χαρίκλεια Μπρεκουλάκη] (2/4)
7. Ο Πολύγνωτος και η ζωγραφική του 5ου αι. π.Χ. (9/4)
8. Τετραχρωμία και σκιαγραφία: Απολλόδωρος, Ζεύξις, Παρράσιος (16/4)
9. Μακεδονικοί Τάφοι I (23/4)
10. Μακεδονικοί Τάφοι II (14/5)
11. Ψηφιδωτά (14/5)
12. Μνημεία της Ελληνιστικής περιόδου (21/5)
13. Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική I (28/5)
14. Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική II (4/6)

Διάρθρωση μαθημάτων

1. Εισαγωγικά (12/3)
2. Πηγές και μεθοδολογία (12/3)
3. Υλικά και τεχνικές (19/3)
4. Η μνημειακή ζωγραφική στην Ελλάδα της Εποχής του Χαλκού (19/3)
5. Πρώιμη ελληνική ζωγραφική, 7ος-6ος αι. π.Χ. (26/3)
6. Μνημειακή ζωγραφική και αρχαιομετρική έρευνα [Χαρίκλεια Μπρεκουλάκη] (2/4)
7. Ο Πολύγνωτος και η ζωγραφική του 5ου αι. π.Χ. (9/4)
8. Τετραχρωμία και σκιαγραφία: Απολλόδωρος, Ζεύξις, Παρράσιος (16/4)
9. Μακεδονικοί Τάφοι I (23/4)
10. Μακεδονικοί Τάφοι II (14/5)
11. Ψηφιδωτά (14/5)
- 12. Μνημεία της Ελληνιστικής περιόδου (21/5)**
13. Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική I (28/5)
14. Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική II (4/6)

Γραπτές επιτύμβιες στήλες

Γραπτές επιτύμβιες στήλες

α. Στήλη (λίθινη πλάκα με επίμηκες σχήμα). Ο ναΐσκος (επιτύμβια στήλη με ναόσχημη διαμόρφωση που περικλείει τη σκηνή με τις μορφές), αν και προέρχεται από την Κλασική περίοδο, απαντά επίσης και στην Ελληνιστική εποχή, τόσο σε γλυπτές όσο και σε γραπτές παραλλαγές.

Γραπτές επιτύμβιες στήλες

β. *Loculus*. Οι *loculi* («μικρό μέρος» / «κόγχη») ήταν θαλαμοειδείς τάφοι με πολλούς χώρους, με εσωτερικούς διαδρόμους και ανοίγματα, όπου μπορούσαν να ταφούν πολλοί νεκροί στο πέρασμα των χρόνων. Οι πλάκες των *loculi* χρησιμοποιούνταν για να σφραγίσουν τις επιμέρους κόγχες μετά από την ταφή.

**Αλεξάνδρεια, Mustafa Kamal, Τάφος Ι.
3^{ος} αι. π.Χ.**

Βεργίνα (αρχ. Αιγές). Γραπτή μαρμάρινη στήλη, με παράσταση οικογένειας. Περ. 330 π.Χ. Βεργίνα, Μουσείο των Βασιλικών Τάφων των Αιγών.

Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος. Πώρινη επιτύμβια στήλη.
Ύστερος 4^{ος} – πρώιμος 3^{ος} αι. π.Χ. Νέα Υόρκη,
Metropolitan Museum of Art 04.17.2.

Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος. Πώρινη επιτύμβια πλάκα, με απεικόνιση ιππέα. 3^{ος} αι. π.Χ. Αλεξάνδρεια, Ελαιορωμαϊκό Μουσείο 10228.

Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος. Πώρινη επιτύμβια στήλη με παράσταση στρατιώτη. Δεύτερο μισό του 3^{ου} αι. π.Χ. Νέα Υόρκη, Metropolitan Museum of Art 04.17.5.

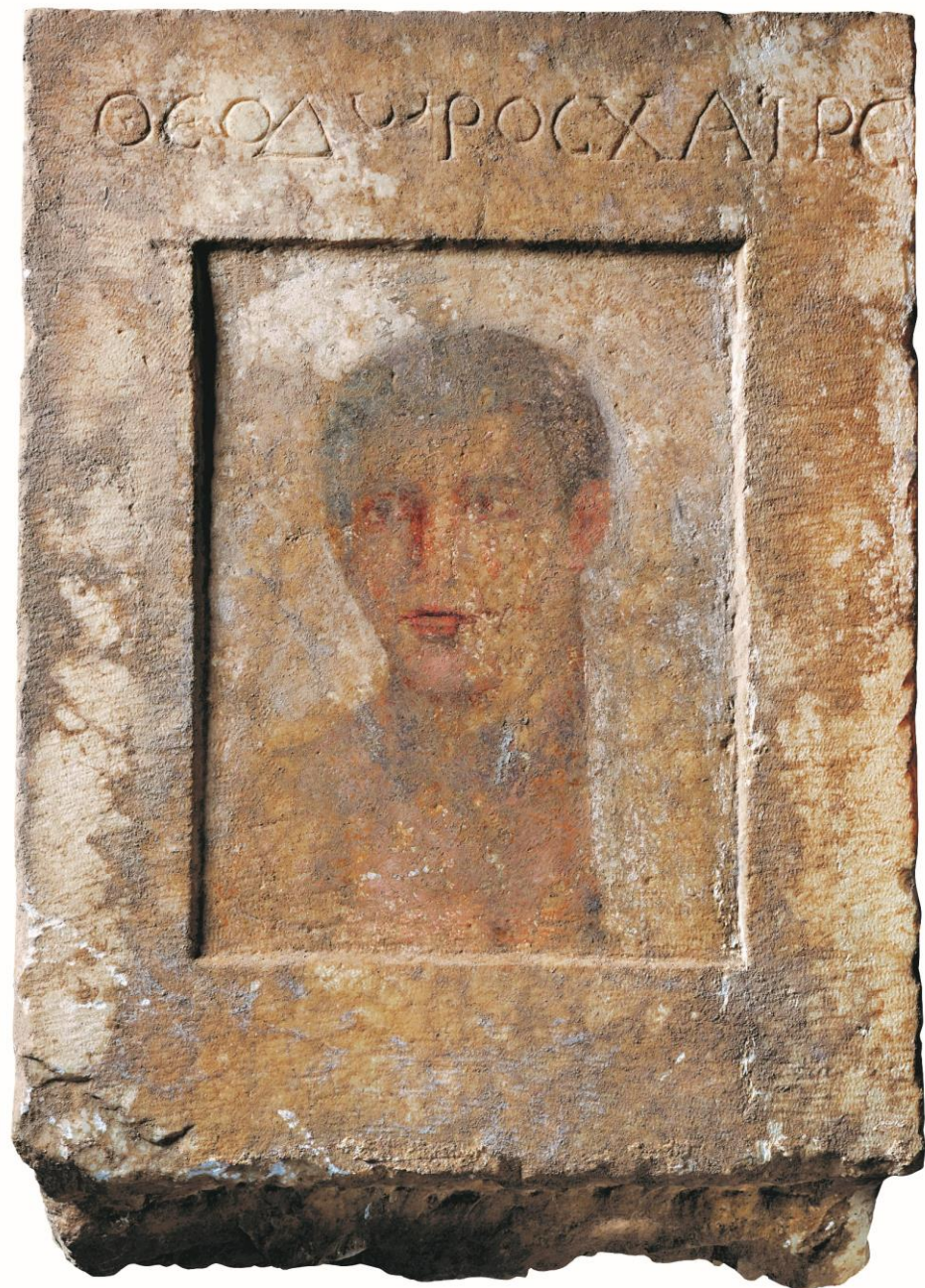

Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος. Πώρινη επιτύμβια στήλη με παράσταση αλόγου και εκπαιδευτή. Δεύτερο μισό του 3^{ου} αι. π.Χ. Νέα Υόρκη, Metropolitan Museum of Art 04.17.3.

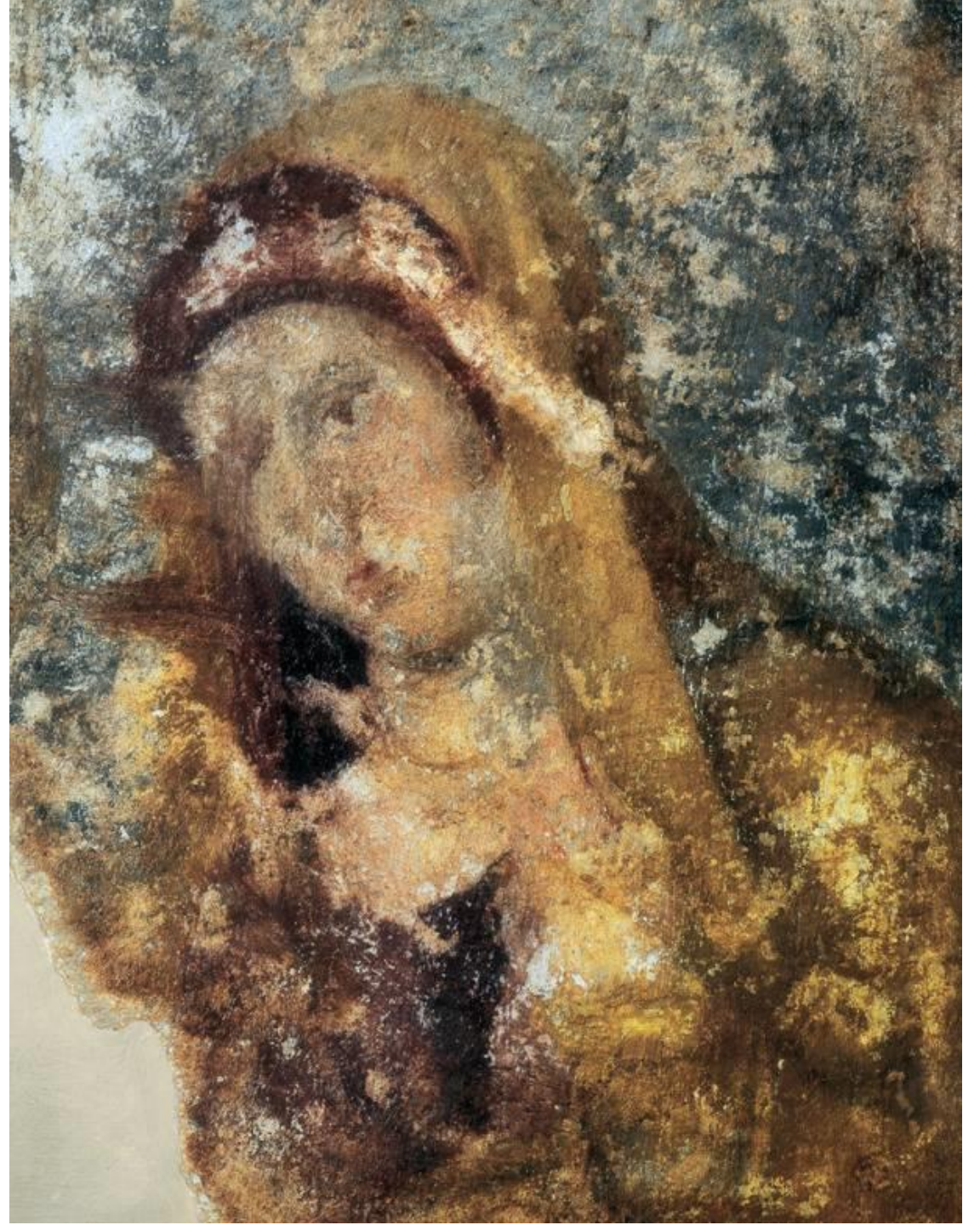
Αμαθούς, Κύπρος. Πώρινη στήλη με απεικόνιση νέου.
3^{ος} ή 2^{ος} αι. π.Χ. Λονδίνο, British Museum 1894.1101.716.

Θήβα. Γραπτή επιτύμβια στήλη με πορτρέτο νέου. Θήβα, Αρχαιολογικό Μουσείο.

Βεργίνα (αρχ. Αιγές). Γραπτή μαρμάρινη στήλη, με παράσταση γυναίκας. 350-300 π.Χ. Βεργίνα, Μουσείο των Βασιλικών Τάφων των Αιγών.

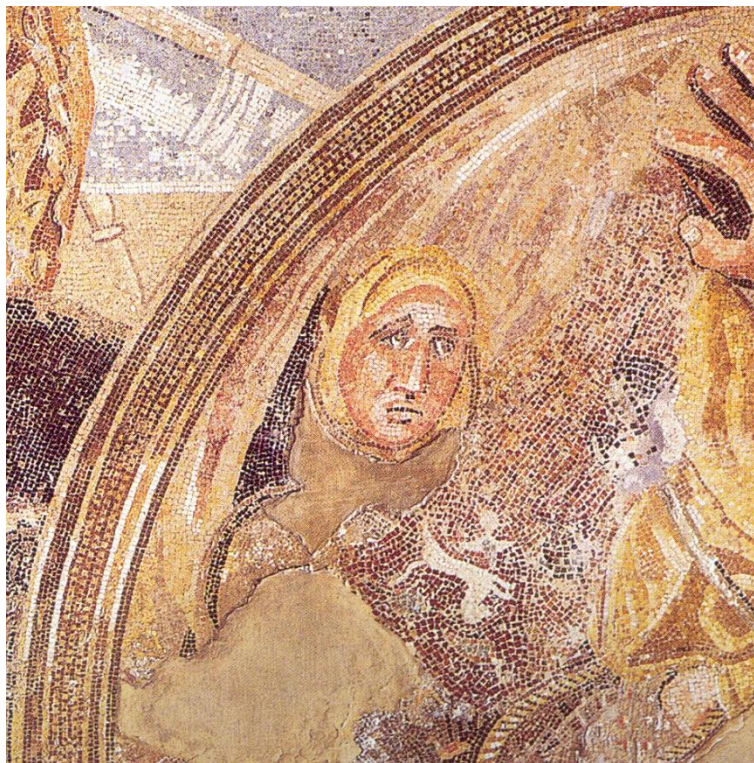

Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος. Πώρινη επιτύμβια στήλη με παράσταση επιτόκου. Ύστερος 4^{ος} – πρώιμος 3^{ος} αι. π.Χ. Νέα Υόρκη, Metropolitan Museum of Art 04.17.1.

Δημητριάς, στήλη της
Ηδίστης, περ. 200 π.Χ.

Η Ταφόπλακα της Νεοτίμης

Πέρσου

Μνάσυλλα δύσμοιρη, γιατί ακόμα και στην πλάκα αυτή σε δείχνει το ζωγραφισμένο ανάγλυφο της Νεοτίμης να κλαις για το χαμό της κόρης σου; Πάει καιρός που οι ωδίνες του τοκετού τής πήραν τη ζωή και τώρα κείτεται στον τάφο· σαν μια αχλή της σκοτεινιάζει τα βλέφαρα καθώς γέρνει στην αγκαλιά της μάνας της, αλίμονο· και ο Αριστοτέλης παραπέρα, ο πατέρας, χτυπά με το δεξιό χέρι το κεφάλι του, αχ δύστυχοι εσείς, ούτε ο θάνατος δεν μπορεί να σβήσει τον καημό σας.

Ελληνική Ανθολογία 7.730

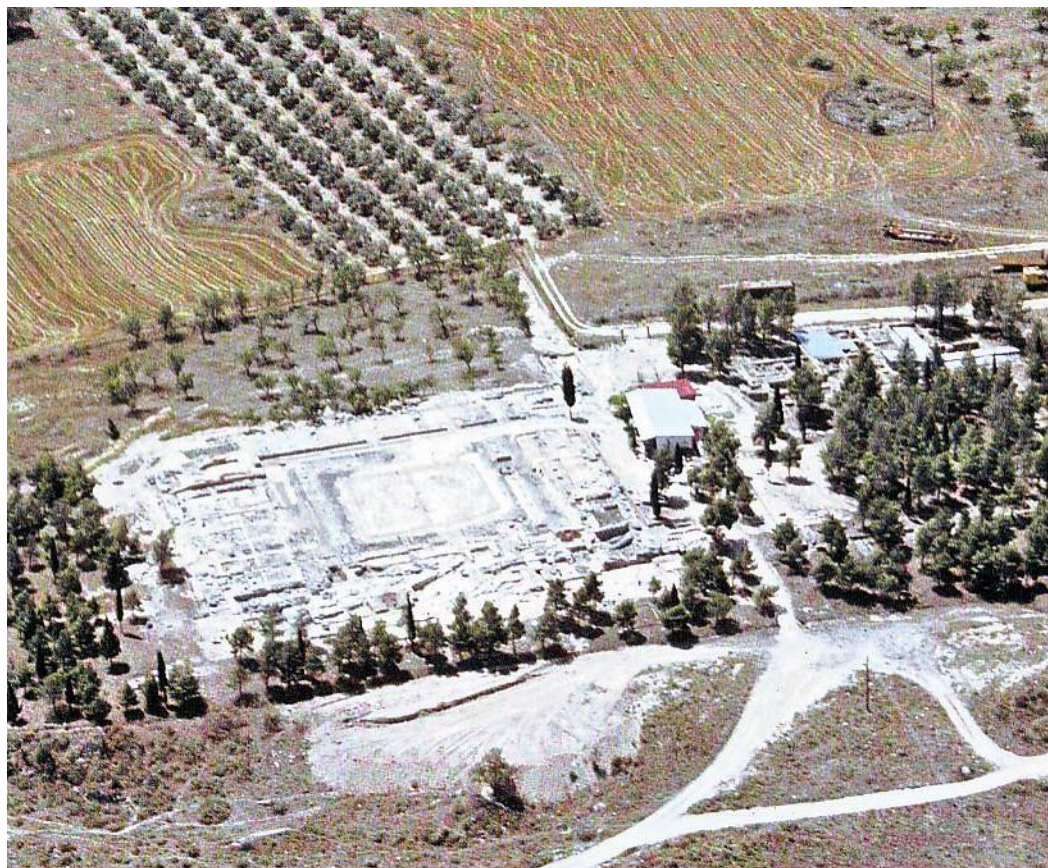

Δημητριάς, Θεσσαλία. Στήλη της Ηδίστης. Περ. 200 π.Χ. Βόλος, Αρχαιολογικό Μουσείο Λ1.

Οι γραπτές στήλες της Δημητριάδας

- Δημητριάς: 293/2 π.Χ. (Δημήτριος Πολιορκητής)
- Πολυσύχναστο λιμάνι στο κέντρο της Ελλάδας, κοσμοπολίτικο εμπορικό κέντρο
- Στήλες: από τις αρχές του 3^{ου} έως τις αρχές του 1^{ου} αι. π.Χ., όταν η Δημητριάς καταστράφηκε κατά τη διάρκεια των Μιθριδατικών πολέμων.
- Εντυπωσιακό μίγμα εθνικών προελεύσεων και επαγγελμάτων: Κύπριοι, Αιγύπτιοι, Φοίνικες, Κυρηναίοι, Θράκες και Ιλλυριοί, μαζί με Έλληνες από τη Μακεδονία, την Ακαρνανία, την Κρήτη, ακόμα και τη Σικελία, εμφανίζονται ως στρατιώτες και μισθοφόροι, έμποροι, γιατροί ή απελεύθεροι.

Δημητριάς

Δημητριάς

Δημητριάς

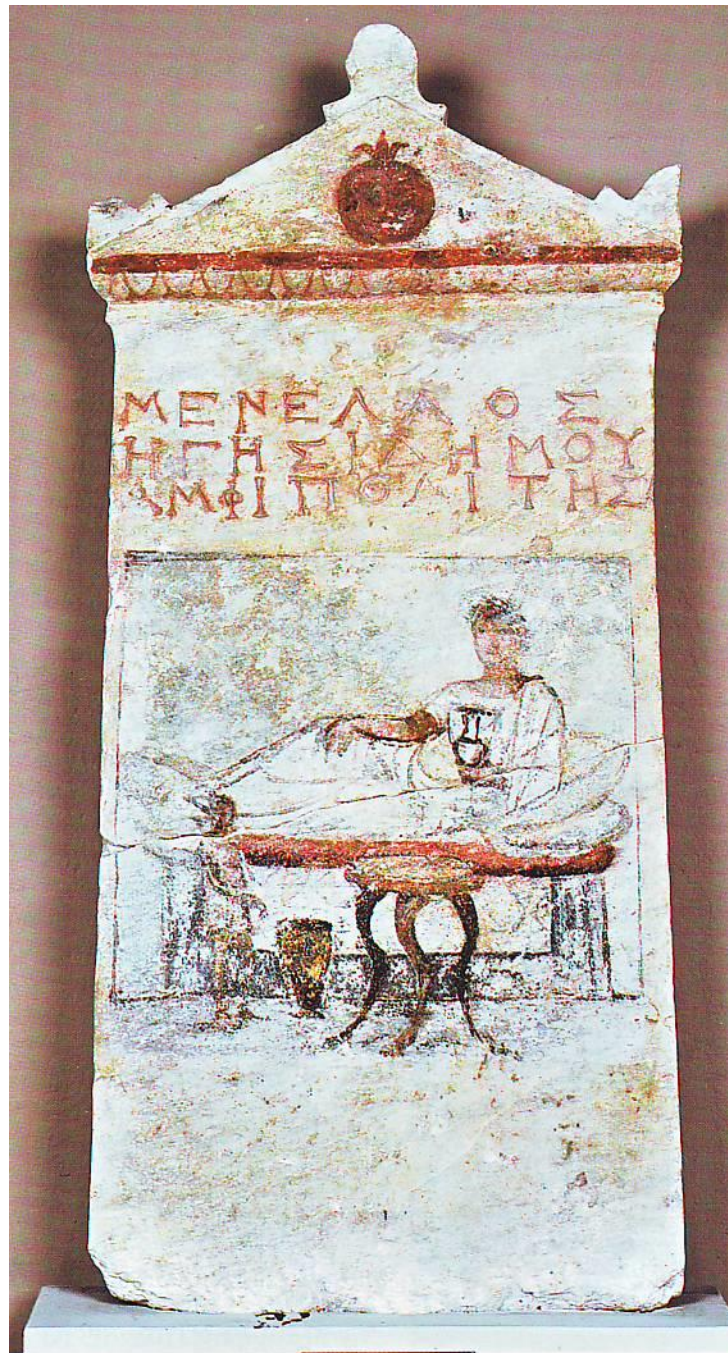
Δημητριάς, στήλη του
Στρατονίκου, 3^{ος} αι. π.Χ.

Δημητριάς, στήλη του
Στρατονίκου, 3^{ος} αι. π.Χ.

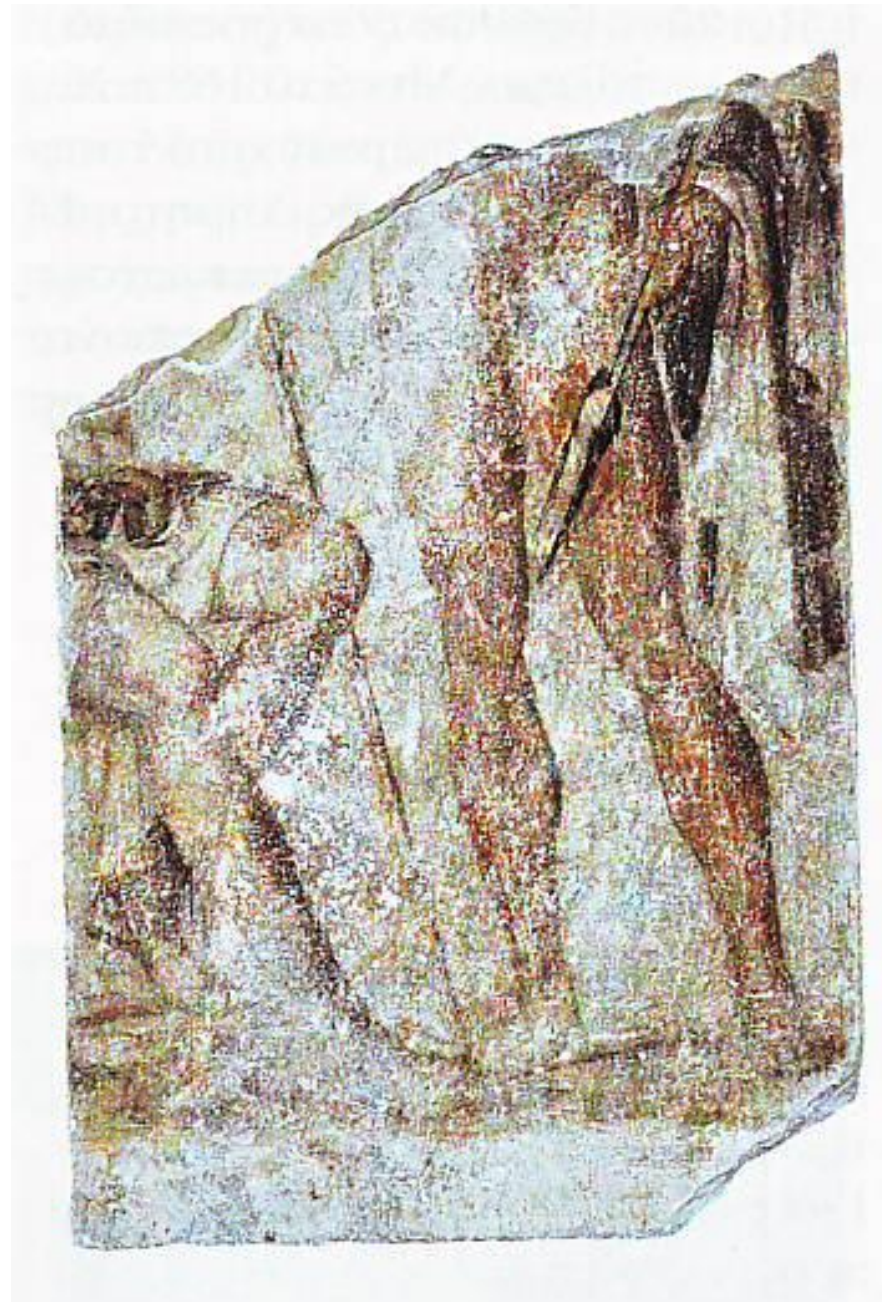
Δημητριάς, στήλη του
Μενελάου, 3^{ος} αι. π.Χ.

Οι γραπτές στήλες της Δημητριάδας

- χρωστικές ουσίες: διάφορα είδη ώχρας, οργανικά ερυθρά, μελανά και λευκά. Επίσης ανιχνεύτηκαν κιννάβαρις, λευκό του μολύβδου και αιγυπτιακό κυανό (το τελευταίο βρέθηκε επίσης στις τοιχογραφίες που κοσμούσαν το παλάτι της πόλης).
- Αυγό χρησιμοποιήθηκε ως συνδετικό υλικό (αυγοτέμπερα). Αν και συχνά θεωρείται ότι οι χρωστικές εφαρμόστηκαν απευθείας επάνω στην πέτρα των στηλών, χωρίς καμία προετοιμασία, πιο πρόσφατες μελέτες δείχνουν ότι τουλάχιστον σε ορισμένες περιπτώσεις εφαρμόστηκε η τεχνική της εγκαυστικής.
- Οι μορφές και λοιπές λεπτομέρειες περιγράφονται με μελανό, και μετά χρωματίζονται ομοιόμορφα. Επάλληλες ζωγραφικές στρώσεις έχουν χρησιμοποιηθεί για να αποδοθούν οι όγκοι και να επιτευχθεί η σκίαση.
- Επίσης: γυαλάδες και φώτα, αν και η τεχνοτροπία είναι συνολικά γραμμική και μάλλον επίπεδη.

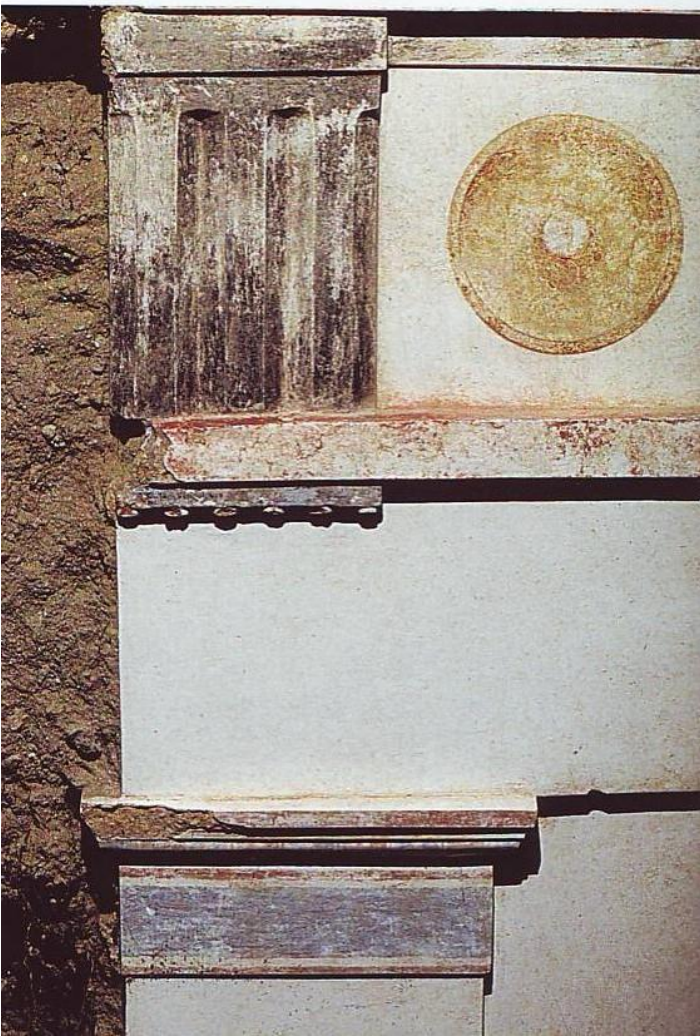
Δημητριάς, 3^{ος} αι. π.Χ.

Δημητριάς, στήλη της
Αρχιδίκης, 3^{ος} αι. π.Χ.

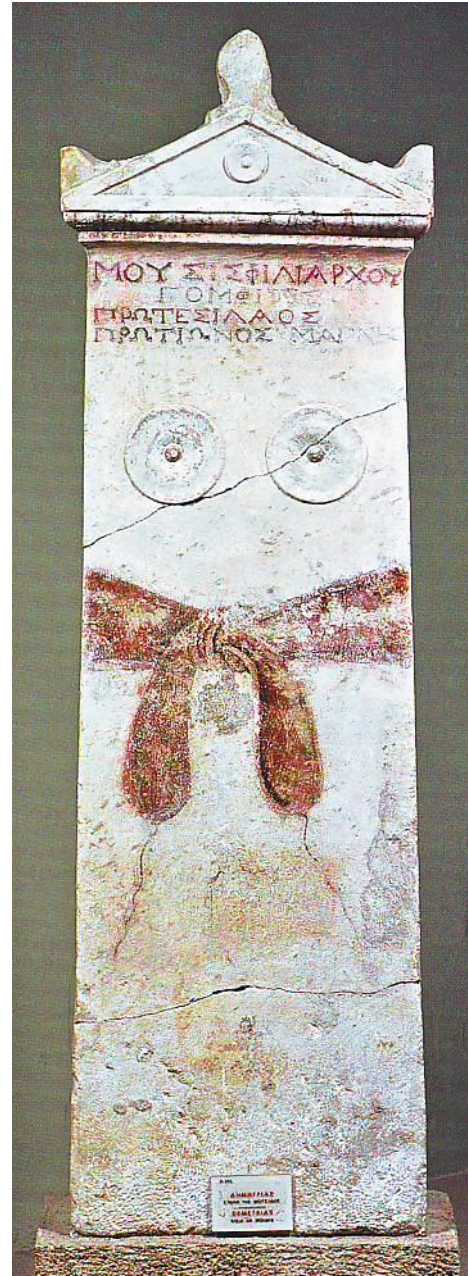

Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΔΙΚΗΣ

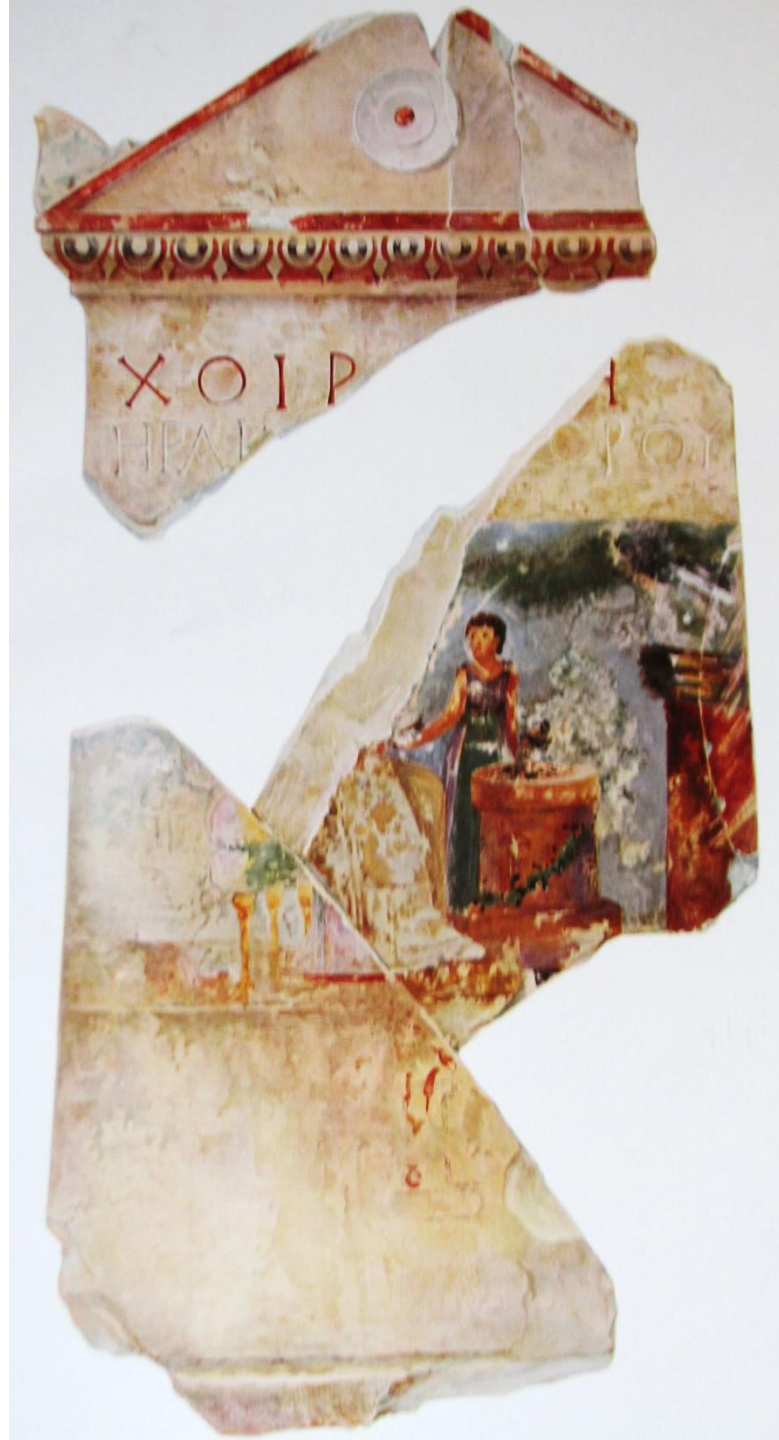

Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΙΔΙΚΗΣ

Δημητριάς, στήλη του
Μούσιδος, 3^{ος} αι. π.Χ.

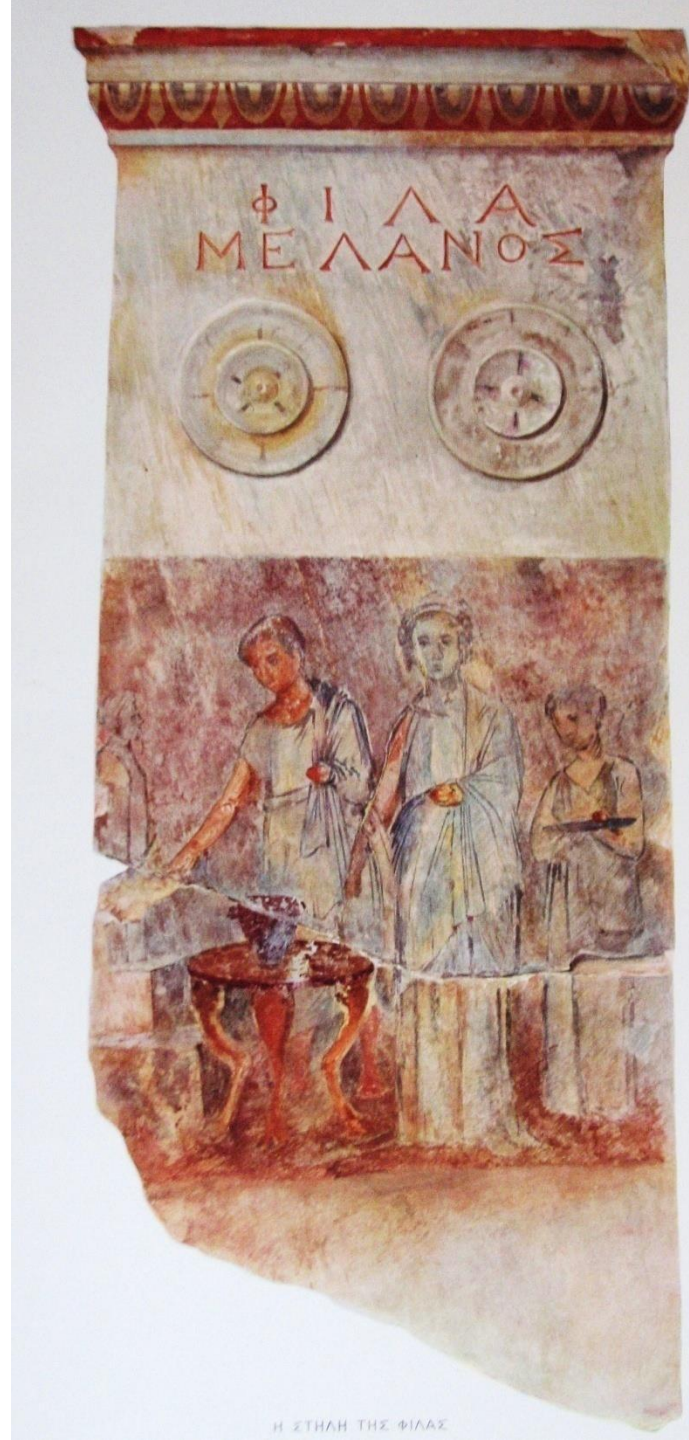
Δημητριάς, στήλη της
Χοιρίλης, 3^{ος} αι. π.Χ.

Δημητριάς, στήλη της
Αφροδισίας, 3^{ος} αι. π.Χ.

Δημητριάς, στήλη της Φίλας,
3^{ος} αι. π.Χ.

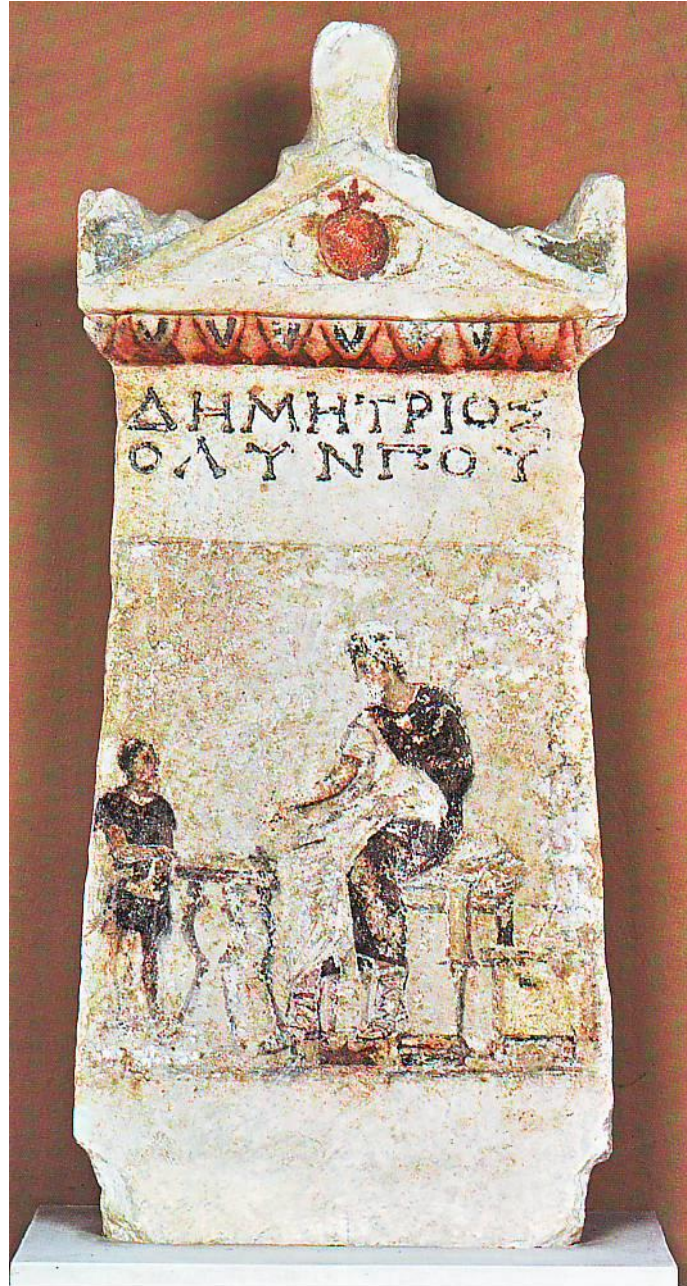

Δημητριάς, γραπτή στήλη,
3^{ος} αι. π.Χ.

ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΟΛΠΕΥΟΥΣΗΣ ΚΟΡΑΣΙΩΝ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Δημητριάς, στήλη του
Δημητρίου, 3^{ος} αι. π.Χ.

Δημητριάς, στήλη του
Αριστοκλέους, 3^{ος} αι. π.Χ.

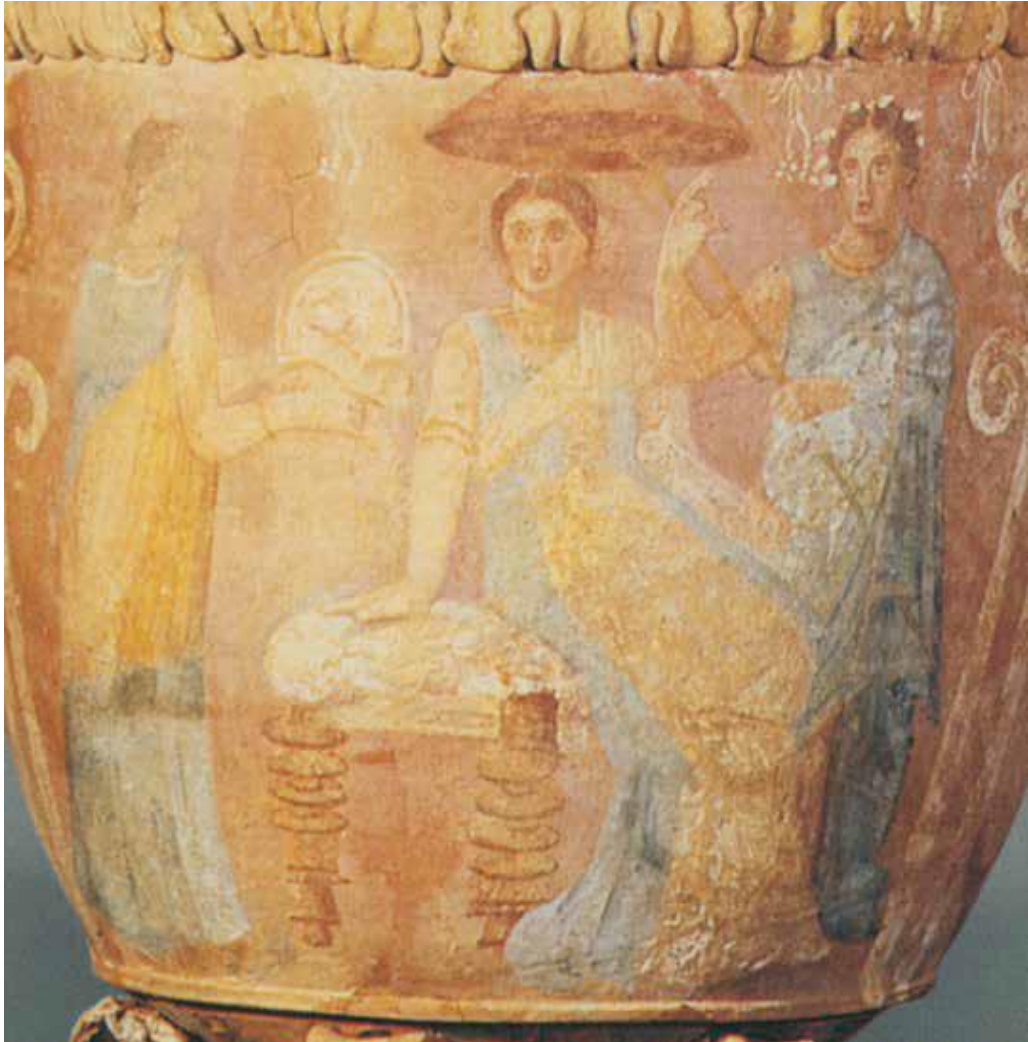

Δημητριάς, γραπτό ανάγλυφο,
3^{ος} αι. π.Χ.

Σικελικός κρατήρας με πώμα και πολύχρωμη διακόσμηση. Περ. 275-250 π.Χ. Κατάνια, Università di Catania, Istituto di Archeologia Classica.

Σικελικός κρατήρας με πώμα και πολύχρωμη διακόσμηση.
3^{ος}-2^{ος} αι. π.Χ.
Νέα Υόρκη, Metropolitan Museum of Art 53.11.5.

Δήλος, Διόνυσος σε λεοπάρδαλη.
Περ. 160-100 π.Χ.

Αλεξάνδρεια, Σκύλος με ασκό.
Περ. 2^{ος} αι. π.Χ.

Θμούις, Αίγυπτος. Ψηφιδωτό με παράσταση της Αλεξάνδρειας προσωποποιημένης ή πορτρέτο Πτολεμαίας Βασίλισσας. Υπογράφεται από τον Σοφίλο. Ύστερος 3^{ος} ή 2^{ος} αι. π.Χ. Αλεξάνδρεια, Ελληνορωμαϊκό Μουσείο 21739.

Θμούις, Αίγυπτος. Ψηφιδωτό με παράσταση της Αλεξάνδρειας προσωποποιημένης ή πορτρέτο Πτολεμαίας Βασίλισσας. Ύστερος 3^{ος} ή 2^{ος} αι. π.Χ. Αλεξάνδρεια, Ελληνορωμαϊκό Μουσείο 21736.

Τινολι, Ιταλία. Έπαυλη Αδριανού, ψηφιδωτό με παράσταση περιστεριών που πίνουν νερό. 2^{ος} αι. π.Χ. (;). Ρώμη, Musei Capitolini MC 402.

Πομπηία, Οικία του Φαύνου. Ψηφιδωτό με προσωπεία και πλοχμούς. 2^{ος} αι. π.Χ.
Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 9994.

Πομπηία, Οικία Κικέρωνος. Ψηφιδωτό με παράσταση Κωμωδίας (μουσικοί). Περ. 100 π.Χ. Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 9985.

Πομπηία, Οικία Κικέρωνος. Ψηφιδωτό με παράσταση Κωμωδίας (γυναίκες σε γεύμα). Περ. 100 π.Χ.
Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 9987.

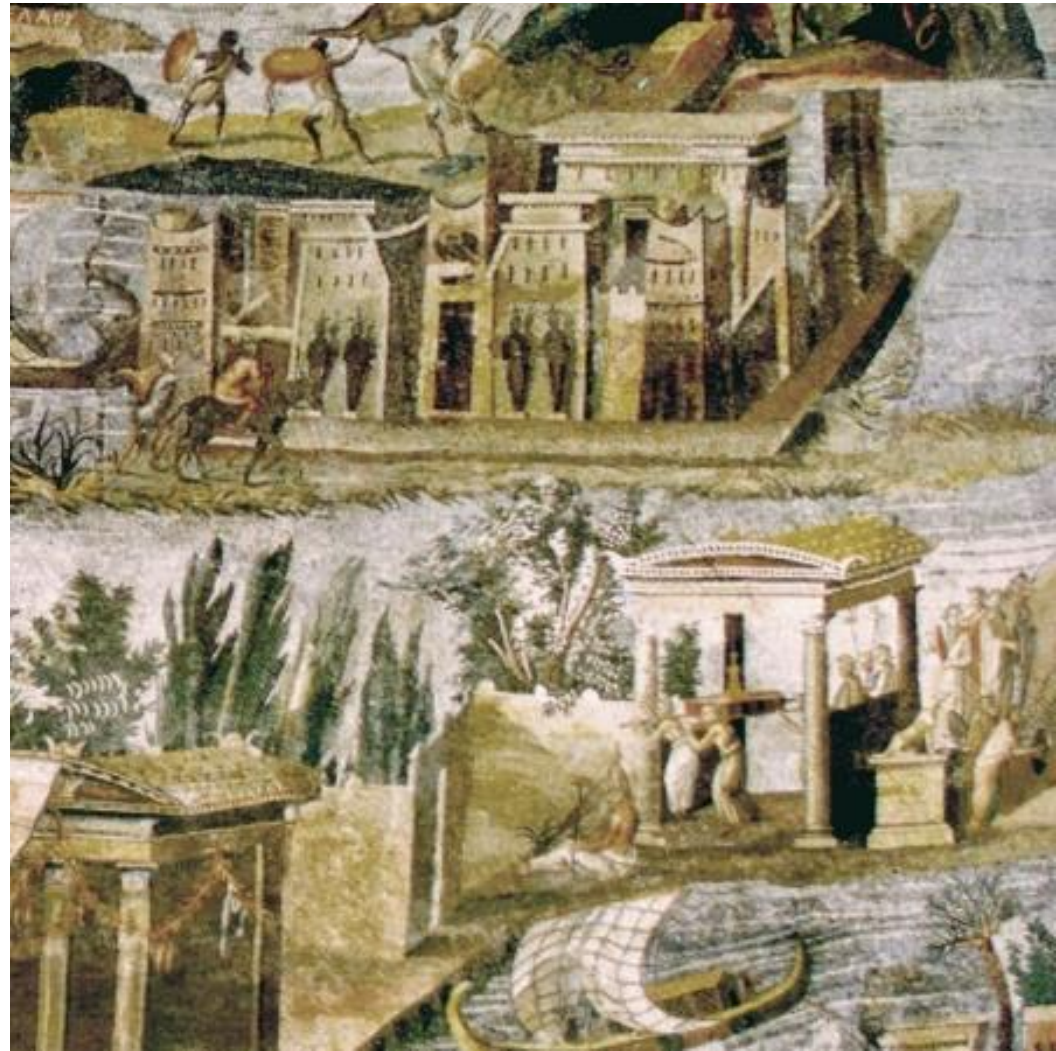

Σταβίες, Ιταλία. Τοιχογραφία με παράσταση κωμωδών. Ύστερη Ελληνιστική περίοδος. Νάπολη, Museo Archeologico Nazionale 9034.

Πραϊνέστη, Ιταλία. Ψηφιδωτό με νειλωτικό τοπίο.
Περ. 80 π.Χ.
Palestrina, Αρχαιολογικό Μουσείο.

ΚΡΟΚΟΔΙΛΟΣ ΧΕΡΣΑΙΟΣ

ΛΥΜΕ

ΚΡΟΚΟΔΙΛΟΠΑΡΑΛΙΣ

ΔΓΕΛΑΡΥ

